

Tjänsteskrivelse

Datum

Vår referens

Nicklas Löfström
Sekreterare
nicklas.lofstrom@malmo.se

Remiss Utbildningsdepartementet - En socionomutbildning i tiden (SOU 2025:27) STK-2025-484

Sammanfattning

Utbildningsdepartementet har gett Malmö stad möjlighet att lämna synpunkter på remiss En socionomutbildning i tiden (SOU 2025:27).

Regeringen gav en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av socionomexamen för att motverka ungdomskriminalitet. Utredaren fick även i tilläggsdirektiv uppdrag om att utreda ifall målen i examensbeskrivningen behövde anpassas efter dagens samhällsutmaningar och kompetensbehov.

Förslagen medför ändringar i examensordningen för socionomutbildningen, vilken regleras i högskoleförordningen (1993:100). Förslagen syftar till att rusta socionomstudenter för samhällsförändringar och för ökad likvärdighet mellan utbildningsorter. Förslagen handlar om att studenter, för examen, ska visa kunskaper om aktuella samhällsutmaningar, visa förmåga till samverkan och att exempelvis leda, planera och kritiskt granska. Vidare handlar förslagen om likvärdig nationell utbildning i juridik och verksamhetsförlagd utbildning. Det lämnas även förslag utanför uppdragsdirektiven. Dessa handlar om fortsatt utredning av eventuellt behov om förlängd utbildning och att utvärdera kravnivåerna på utbildningen.

Arbetsmarknads- och socialnämnden, funktionsstödsnämnden, hälsa-, vård- och omsorgsnämnden, grundskolenämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har lämnat yttranden gällande förslagen.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta

1. Kommunstyrelsen godkänner förslag till yttrande och skickar yttrandet till Socialdepartementet.

Beslutsunderlag

- Remiss Utbildningsdepartementet - En socionomutbildning i tiden
- En socionomutbildning i tiden (SOU 2025:27)
- G-Tjänsteskrivelse KSAU 250519 Remiss Utbildningsdepartementet - En socionomutbildning i tiden (SOU 2025:27)
- Grundskolenämnden beslut 250422 § 62 muntlig Reservation (V)
- Remissvar grundskolenämnden
- Arbetsmarknads- och socialnämnden beslut 250425 § 151 muntlig Reservation (M)
- Remissvar arbetsmarknads- och socialnämnden
- Funktionsstödsnämnden beslut 250428 § 35
- Remissvar funktionsstödsnämnden
- Remissvar hälsa-, vård- och omsorgsnämnden
- Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden beslut 250429 § 43
- Remissvar gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden
- Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden delegationsbeslut 250506

Beslutsplanering

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2025-05-19

Kommunstyrelsen 2025-06-04

Beslutet skickas till

Utbildningsdepartementet

Arbetsmarknads- och socialnämnden

Funktionsstödsnämnden

Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden

Grundskolenämnden

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Stadskontoret ekonomiavdelningen

Stadskontorets handläggare

Ärendet

Utbildningsdepartementet har gett Malmö stad möjlighet att lämna synpunkter på remiss En socionomutbildning i tiden (SOU 2025:27).

Arbetsmarknads- och socialnämnden, funktionsstödsnämnden, förskolenämnden, hälsa-, vård- och omsorgsnämnden, grundskolenämnden och gymnasie- och

vuxenutbildningsnämnden har getts möjlighet att lämna yttrande i ärendet.
Förskolenämnden har avstått från att lämna yttrande.

Stadskontoret har deltagit i Sveriges kommuner och landstings (SKR) remisskonferens i beredningen av ärendet.

Bakgrund

Regeringen beslutade den 17 augusti 2023 att ge en särskild utredare i uppdrag att se över socionomexamen för att motverka ungdomskriminalitet (dir. 2023:121). Utredaren fick i uppdrag att:

- Se över examensmålen för socionomexamen, för att säkerställa att studenterna har kunskaper om brottsförebyggande utveckling och om att förebygga återfall i brott bland barn och unga.
- Föreslå nya eller ändrade examensmål inom ramen för nuvarande omfattning av socionomexamen. Enligt direktiven ska studenter få den kunskap och förmåga som krävs för att dels förebygga att barn och unga börjar begå brott, dels bryta en brottslig utveckling och förebygga återfall i brott.
- Kartlägga möjligheter för specialisering inom högskolan i socialt arbete eller motsvarande, inom området ungdomsbrottslighet. Bedöma om det finns behov av ytterligare specialiseringar, och i så fall föreslå vilka.
- Lämna nödvändiga författningsförslag.

Den 21 mars 2024 beslutade regeringen om följande tilläggsdirektiv (dir. 2024:32):

- Se över ifall målen i examensbeskrivningen behöver anpassas efter dagens samhällsutmaningar och kompetensbehov.
- Ta ställning till om målen i examensbeskrivningen för socionomexamen behöver ändras. Detta för att bättre anpassa utbildningen utifrån dagens samhällsutmaningar och kompetensbehov. Om så är fallet, föreslå nya eller ändrade examensmål.
- Kartlägga vilka möjligheter som finns, att inom högskolan specialisera sig i socialt arbete eller motsvarande, även inom andra områden än ungdomsbrottslighet.

Utredningen i korthet

Utredningen skildrar socionomutbildningens utveckling, socionomers arbete och deras utmaningar samt samhällsutmaningar. Den belyser ungdomsbrottslighet, sociala insatser, påföljder och straffrättsliga reaktioner.

Den svenska högskolan regleras i Högskolelagen (1992:1434). Högskoleförordningen (1993:100) är ett komplement till lagen. I högskoleförordningen ingår examensordningen som bilaga. Av examensordningen framgår vilka examina som får avläggas på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå. Det framgår även vilka krav som ska uppfyllas för respektive examen. Examensordningen visar att socionomexamen avläggs på grundnivå med omfattningen sju terminers heltidsstudier, motsvarande 210 högskolepoäng. För examen ingår följande mål med närmare beskrivningar av:

- Kunskap och förståelse.
- Färdighet och förmåga.
- Värderingsförmåga och förhållningssätt.
- Självständigt arbete i form av examensarbete.

Socionomprogrammets huvudsakliga ämnesområde är socialt arbete. I utbildningen ingår även juridik samt verksamhetsförlagd utbildning eller fältstudier. Det förekommer även lokala profileringar vid de 19 lärosäten som erbjuder utbildningen läsåret 2024/25. Utbildningen kännetecknas av bredd, helhetssyn, komplexitet och integrering av kunskaper. Det framgår även att socionomer möter många komplexa problem som samspelar. Utredningen bedömer att snäva examensmål är problematiska, och därför förordas att socionomprogrammet bibehålls som en generalistutbildning framför att ställa preciserade mål.

Lärosätena är samstämmiga om vilka samhällsutmaningar som hör till det sociala arbetets verksamhetsfält och många av dessa är desamma som funnits förr och kommer att finnas framöver. Socionomers samverkan med andra aktörer bedöms som viktig för lösningar på sociala problem och samhällsutmaningar, samt avgörande i det sociala arbetet.

Utredningen har inte funnit någon efterfrågan av utbildning på avancerad nivå, vare sig från socionomstudenter eller arbetsmarknaden. Endast en mindre andel examinerade socionomer (2,5 procent) väljer att vidareutbilda sig på avancerad nivå.

Utredningens bedömningar och förslag

Utredningen föreslår ändringar i Högskoleförordningen (1993:100), bilaga 2 Examensordning för socionomexamen.

Förslaget är att socionomprogrammet kvarstår som generalistutbildning. Utredningen lämnar förslag för mer likvärdiga utbildningar vid olika lärosäten. Förslagen nedan, enligt utredningens numrering, syftar till ett fokus på samhällsutmaningar, att stärka tre

områden (socialt arbete, juridik och verksamhetsförlagd utbildning) och att ge ökad tyngd åt färdighetsträningen inom programmet.

6.1 Aktuella samhällsutmaningar. Utredaren anser att typ av kunskaper, inte bara innehåll är viktiga för kompetens. Lärosäten uttrycker att långa ställtider inom akademien är en utmaning. Utredningens förslag vill visa på vikten av proaktivitet och att programmet behöver vara i takt med samtiden. Följande ändringar föreslås i examensordningen.

- För examen ska studenten visa kunskaper om aktuella samhällsutmaningar inom området. I tillägg till tidigare krav föreslås kunskaper om sambandet mellan vetenskap och beprövad erfarenhet och sambandets betydelse för yrkesutövningen.
- Studenten ska visa kunskaper om barns behov och samhälls- och familjeförhållanden som påverkar barn, unga, kvinnor och män. Utredningen vill även uppmärksamma livsbetingelser för två centrala grupper; äldre och personer med funktionsnedsättningar. Utredningen vill med förslaget lyfta fram målgrupper som osynliggjorts i examensordningen. Utredningens skäl för förslaget är ett ökande antal riktigt gamla personer med komplexa behov, samt personer med funktionsnedsättningar med långvariga komplexa stödbehov inom många områden.
- I nytt examensmål ska studenter visa kunskaper om och förståelse för hur social utsatthet, normbrytande beteende och ungdomskriminalitet kan förebyggas och hur återfall i brott kan motverkas. Förslaget avser bland annat att förstärka kunskaper om ungdomsbrottslighetens orsaker och metoder som kan bryta utvecklingen. Detta ska utgöra trovärdig motvikt till onödigt ingripande påföljder för barn och unga.
- Utöver kunskaper om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer som nu ingår för examen, ska socionomer även ha kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck.

6.2 Arbetssätt och samverkan. Utredningen betonar särskilt vikten av socionomers förmåga till samverkan. Samverkan anses vara en avgörande förutsättning i det sociala arbetet. Utredningen föreslår förstärkning av kvaliteten inom det sociala arbetet. Det föreslås i tillägg till nuvarande examensmål (att visa förmåga att utveckla och genomföra socialt arbete på olika nivåer i samhället i samarbete med de människor som berörs) att även samarbeta med närstående. I nya examensmål ska studenten visa följande:

- Förmåga om lagarbete och samverkan med andra yrkesgrupper.

- Förmåga att leda, planera och samordna arbete inom området.
- Förmåga att kritiskt granska, bedöma och använda relevant information. Därtill att diskutera nya fakta, företeelser och frågeställningar med olika grupper och därmed bidra till utveckling av yrket och verksamheten.

6.3 Juridik. Utredningen visar att antalet obligatoriska juridiska högskolepoäng varierar mellan 13,5 och 30 vid olika lärosäten. Utredningen menar att skillnaderna är oacceptabelt stora. Förslaget är krav på följande för socionomexamen:

- Studenten ska visa förmåga att utifrån relevant kunskap tillämpa författningar inom ramen för socialt arbete. Därutöver att inom ramen för kursfordringarna ha fullgjort utbildning i juridik om minst 30 högskolepoäng.

6.4 Verksamhetsförlagd utbildning. Andelen studenter som är yngre än 25 år har ökat med 20 procent mellan 2003/04 till 2023/24 och unga är numera i majoritet. Betydligt färre har yrkeserfarenheter före utbildningen till socionom. Den verksamhetsförlagda utbildningen varierar i olika omfattning mellan lärosäten. Utredningen anser att det behövs färdighetsträning och förmåga att utföra socialt arbete. Följande förslag ska bidra till att stärka den verksamhetsförlagda utbildningen.

- Förändringar i examensordningen: Studenten ska inom ramen för kursfordringarna ha fullgjort handledd verksamhetsförlagd utbildning om minst 30 högskolepoäng. Förslaget ska utöver förstärkning även utjämna skillnader mellan lärosäten.
- Förslag till regeringen: Även socionomprogrammets verksamhetsförlagda utbildning ska kunna avräknas mot utbildningsområdet verksamhetsförlagd utbildning. Förslaget ska förstärka ekonomiska förutsättningar för den verksamhetsförlagda utbildningen.
- Förslag till Förbundet Sveriges Socionomutbildningar: Utveckla och ansvara för en nationell struktur för samverkan, för att tillse att utbildningsplatser i verksamhetsförlagd utbildning kan tillgodoses. Förslaget ska utveckla och etablera en nationell samarbetsstruktur över socionomprogrammets verksamhetsförlagda utbildning.
- Förslag till universitet och högskolor: Besluta om alternativt urval baserat på arbetslivserfarenhet för tillträde till socionomprogrammet. Förslaget syftar till att uppmuntra lärosäten att tillämpa antagningen av fler studenter med arbetslivserfarenhet, baserat på att majoriteten av studenter är yngre än 25 år.

6.5 Konsekvenser av utredningens förslag. Utredningens förslag medför att totala antalet examensmål ökar från 14 till 15. Bland annat bedöms konsekvenser för arbetsgivarna. Arbetsgivarnas medverkan angående praktikplatser och handledarresurser anses avgörande, för hur lärosäten ska kunna leva upp till de nya examensmålen.

7.1 Förslag till regeringen: Utredning om förlängd socionomutbildning med examen på avancerad nivå. Socionomutbildningens längd har varit oförändrad i drygt hundra år. Utredningen uttrycker bland annat att ytterligare två till tre terminer på avancerad nivå skulle kunna ge utrymme för profilering, specialisering och fördjupning. Utredningen föreslår att regeringen tillsätter en utredning med uppdrag att utreda behovet av en förlängd socionomutbildning med examen på avancerad nivå.

7.2 Förslag på uppdrag till UKÄ (Universitetskanslersämbetet): Kravnivåerna inom socionomprogrammen. Kravnivåerna utvärderades senast 2003 och bedömdes då som alltför låga. De senaste 25 åren har förändringar inneburit en föryngring bland studenter samt en tredubbling av studentgrupperna. Det har inte gjorts någon nationell utvärdering av kravnivåerna under de senaste tio åren. Utredningen föreslår att UKÄ särskilt ska uppmärksamma kravnivåerna och förutsättningarna att upprätthålla fullgoda kravnivåer inom utbildningen. Detta föreslås inom ramen för utvärderingen av socionomprogrammen 2025–2026. Det föreslås även att UKÄ i utvärderingen uppmärksammar förslag på författningsändringar som presenteras i detta betänkande.

Remissinstanserna

Nedan sammanfattas nämndernas yttranden, som även bifogas ärendet.

Arbetsmarknads- och socialnämnden

Arbetsmarknads- och socialnämnden är övervägande positiv till förslagen. De anser liksom utredningen att det är viktigt att socionomutbildningen även i fortsättningen har karaktären av en generalistutbildning. Nämnden är positiv till förslagen som kan bidra till likvärdighet och jämnare kvalitet på utbildningen runtom i landet. Nämnden välkomnar utredningens förslag om ny struktur och förstärkt ersättningssystem för att möjliggöra en verksamhetsförlagd utbildning med hög kvalitet.

Utredningens fokus på olika målgrupper bedöms inte gå i linje med den nya socialtjänstlagen där målgrupper tonas ner. Nämnden bedömer en risk med att peka ut specifika målgrupper eller specifik problematik i examensordningen då grupper och problem som inte nämns hamnar i skymundan.

Nämnden lämnar synpunkter på stycken om aktuella samhällsutmaningar, om verksamhetsförlagd utbildning och om förlängd socionomutbildning på avancerad nivå. (6.1, 6.4 och 7.1.)

Muntlig reservation (M)

Funktionsstödsnämnden

Funktionsstödsnämnden bedömer att förslagen är rimliga och ställer sig generellt positiv till de förändringar som föreslås i examensordningen. Genomlysningen anses ändamålsenlig för att rusta blivande socionomer att kunna möta personer som lever i, eller riskerar att hamna i utsatthet i dagens samhälle.

Nämnden lyfter fram vikten av kunskaper om målgruppen personer med funktionsnedsättning och psykisk ohälsa med anledning av deras utsatthet och risker för att bli utnyttjade för våld och i kriminella sammanhang.

Nämnden lämnar synpunkter på stycken om aktuella samhällsutmaningar, arbetssätt och samverkan, juridik och verksamhetsförlagd utbildning. (6.1, 6.2, 6.3 och 6.4).

Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden

Av hälsa-, vård- och omsorgsnämndens yttrande framgår en i huvudsak positiv inställning till utredningens förslag. Det bedöms välgrundat att examensmålen för socionomexamen uppdateras för att bättre möta dagens och framtidens samhällsutmaningar.

Nämnden välkomnar särskilt att förslagen inte enbart fokuserar på ungdomskriminalitet utan även lyfter äldre, personer med funktionsnedsättning och komplexiteten i socialt arbete. Nämnden framför behovet av lokal kompetensutveckling och studenternas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Dessa frågor påverkar socionomers arbetsförutsättningar, även om de ligger utanför ramen för examensordningen.

Nämnden lämnar synpunkter om stycken om aktuella samhällsutmaningar, arbetssätt och samverkan, utbildning i juridik och verksamhetsförlagd utbildning. (6.1, 6.2, 6.3 och 6.4)

Grundskolenämnden

Grundskolenämnden ställer sig positiv till förslagen i betänkandet, och instämmer i bedömningen att förslagen bidrar till ökad likvärdighet inom socionomutbildningen över landet. Nämnden delar utredningens bild om risken som finns med att utreda förbättringspotentialen inom en utbildning, att en probleminriktad bild inte visar det goda och kvalificerade arbete som också äger rum inom socionomprogrammen.

Nämnden lyfter fram vikten av samverkan mellan socialtjänsten och skolan som behövs vad gäller barn och unga i samhällsvård. De ser fördelar med att grunden för samarbetet kan läggas redan under utbildningen. Nämnden lyfter fram att skollagen behöver inkluderas i juridikundervisningen.

Nämnden lämnar synpunkter på stycken om arbetssätt och samverkan, utbildning i juridik och verksamhetsförlagd utbildning. (6.1, 6.2, 6.3 och 6.4)

Muntlig reservation (V)

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden lämnar synpunkter via delegat. De välkomnar utredningens förslag om att anpassa socionomutbildningen till aktuella samhällsutmaningar och kompetensbehov. Skolan anses ha en viktig roll i att upptäcka tidiga tecken på att elever befinner sig i riskzon för utsatthet eller kriminalitet.

Nämnden är därför positiv till utredningens förslag om att stärka socionomernas förmåga att hantera komplexa sociala frågor i sitt yrkesutövande. I denna del nämns särskilt det förebyggande arbetet inom normbrytande beteenden och kriminalitet bland unga.

Nämnden uttrycker en positiv inställning till förslag om aktuella samhällsutmaningar, arbetssätt och samverkan, juridik och verksamhetsförlagd utbildning. (6.1, 6.2, 6.3, 6.4)

Stadskontorets bedömningar och förslag

Stadskontoret bedömer det positivt att utredningen föreslår en nationellt ökad likvärdighet för socionomexamen.

Remissinstanserna har i huvudsak ställt sig positiva till förslagen. Stadskontoret föreslår att remissinstansernas samlade synpunkter ska utgöra underlag till yttrande till Socialdepartementet.

Ansvariga

Pamela Lindqvist Nämndsekreterare
Susanna Jakobsson Enhetschef
Anna Westerling Ekonomidirektör
Andreas Norbrant Stadsdirektör